

ЮЗУ „Неофит Рилски“

Становище

от проф. д-р Дочка Иванова Аладжова – НАИМ-БАН

на дисертацията на тема „Монети и монетни находки от I – III век в Югозападна България“

представена от докторанта **Марина Борисова Дойчинова** за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, професионално направление 2.2. **История и археология, научна специалност „Археология, вкл. нумизматика и епиграфика“.**

Това становище е изготвено въз основа Заповед на ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград № 1519/ 18. 09. 2023 г. на основание чл. 9 от ЗРАСРБ, чл. 30, ал. 3 от правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл.4, ал. 3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и решение на ФС на Правно-исторически факултет /Протокол № 37/ 13.09. 2023 г./ във връзка с провеждането на защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ по научната специалност „Археология, вкл. нумизматика и епиграфика“, професионално направление 2.2. История и археология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, с автор Марина Борисова Дойчинова, докторант на обучение в катедра „История“ при правно- исторически факултет.

Дисертационният труд се състои от книжно тяло с 293 страници, които са разпределени във въведение, три глави, заключение, библиография и приложения (таблици, диаграми, карти): каталог на основните монетни типове. Текстът включва въведение с аргументи за избраната тема, както и заложените цели и задачи. Глава първа включва кратък историографски преглед; нумизматични онлайн база данни; римски монетни реформи в периода I – III век. Глава втора съдържа анализ на монетни находки (колективни и единични); изводи и коментари. Глава трета се спира на алтернативни методи за анализ в нумизматиката; XRF анализи; изводи.

Следва списък на цитираната литература и заключение.

Докторантката определя в началото задачите на изследването „Събиране и извършване на **обстоен анализ на информацията**, „извлечена“ от нумизматичният материал в

Югозападна България в периода от I – III в. сл. Хр.; „Изследването не претендира за тотална изчерпателност по темата, засягаща колективните монетни находки и монетната циркулация в периода“.(с.7) В определените задачи е отбелязано:

„Да се направи **обстоен преглед** на колективните и единичните монетни находки;

Да се очертаят, доколкото е възможно, ясни географски и хронологически граници на разглеждания регион“ и

“Да се изготви каталог, представящ **само основните типове на монетите**“.(с.8)

„Да се представи характеристика на **монетната циркулация** и паричното обращение в периода I – III в. в изследвания район“. „**Акцент** в работата е **анализът на провинциалните монетосечения** и емисиите, посветени на членовете на императорските семейства. Второстепенни задачи на дисертационния труд са да се проследи историческата ситуация през избрания период от историята на римската империя – началото на I век до III век в границите на съвременна Югозападна България, както и **представянето на основните типове монетосечения и техния характер**.“ (с.8) Цитирам текста, който формулира основните задачи на труда, но същевременно и залага противоречия при тяхното изпълнение.

Хронологическият обхват на предложената дисертация е I – III в. Териториалните граници на изследването включват земите около поречията на реките Струма и Места в рамките на съвременна България.

Следва историографски преглед от времето на Екел до наши дни, в който са отбелязани заслугите в областта на нумизматиката на някои съвременни изследователи.

Част I.3. Нумизматични онлайн база данни: Thesaurus (с. 33 – 40) текста ни запознава с новостите в нумизматиката, „които задължително включва и ще включва дигитална среда“.(с.33)

Част I.4 Римска монетна система, като тук са „ маркирани само някои от най-важните промени в римската монетна система за разглеждания период“ (с.41).

Глава втора. II. Анализ на колективни монетни находки (колективни и единични) от областите София, Перник, Кюстендил и Благоевград.

II.3. Автономно монетосечене на Сердика. „Въпреки огромния брой публикации по темата, монетосеченето на Сердика продължава да ни изненадва с нови и интересни типове монети“ (с. 60). Към този раздел трябва да бъдат отбелязани редица

публикувани изследвания с нови непознати досега екземпляри, които необяснимо защо са останали извън ползрението на автора (Владиминова-Аладжова 2013, 97 – 10; 2014, 51 – 56; .Aladzhova 2018, 23 – 29; Владииминова-Аладжова 2020, 51 – 58)

II.4. Област София – 30 броя колективни монетни находки

(28.) София – 2015, Сердика V (с.81 – 83) под този номер е описано най-голямото открито за сега съкровище в Сердика. Тук се повтаря предходната ситуация и отново липсва цитиране на публикациите по темата, въпреки, че е споменато името ми при опиіанието на находката. Цитирано е мнение изказано преди почистването на съкровището, което е коригирано в публикациите по темата (Владиминова-Аладжова 2019, 23 – 37; Vladimirova – Aladzhova 2021, 214 – 234).

II.5.1. Единични монетни находки от археологическо проучване на обект „Метростанция 8-II”134, Сердика, София 2010 – 2012 г.

Безспорно важно място е отделено на сестерция на Британик публикуван още през 2011 г. (Аладжова 2011, 110 – 117) с направен анализ на метала и въз основа на това изказано мнение за вероятния произход и производство на монетата. В дисертацията е отбелязан друг текст (с. 101– Аладжова 2022 и бел. 22, 24). В тази група е и една монета фуре на Луцила, на която не е отделено достатъчно внимание. Освен, че е рядък екземпляр и има важни други характеристики, тази монета внася нюанс в монетната циркулация на града (Владиминова-Аладжова 2019, 163 – 168).

Следва II.6 област Перник с 4 колективни находки; II.6.1. Единични монети от археологическото проучване на обект махала „Арбанас”, Радомир;

II.7. Кюстендил (Пауталия)– град с великолепни природни дадености и богато историческо минало, в това число и активна монетарница през вековете. Монетите от района са надлежно публикувани и анализирани от Светослава Филипова.

Разгледани са и монетите от Благоевград, където единични монетни находки от археологически проучвания в област Благоеврад са сериозен брой, благодарение на поледните спасителни археологически разкопки.

Изводи - докторантката уточнява, „че изложението следва един уеднаквен стандарт: местоположение на обекта и резултати от археологическите проучвания; анализ на колективната монетна находка: разпределение на монетите според императорите, при които са отсечени, хронологично представяне и коментар на включените в находката монети (номинали, датирани, монетни типове), разпределение на монетите спрямо

монетарниците им. Този модел на представяне дава възможност за изграждане на една пълна характеристика на колективната находка“.

„От приложените таблици се вижда „неравномерното съотношение на колективни находки от четирите области. Абсолютно доминираща е област София с общо 30 колективни находки спрямо Перник с 4, Кюстендил с 13 и Благоевград с 5. При около **90%** от разгледаните общо 53 колективни монетни находки, се очертава преимуществото на тези с *terminus post quem* в периода 244 – 282 г. Само четири от находките са с различна дата на оставянето им в земята. Техният *terminus post quem* варира от 98 – 180 г. Най-многобройни са находките с последни монети на имп. Траян Деций – 9. Затварянето на съкровищата (т.е. краят на тяхното натрупване) е станало по времето на Гордиан III, защото сигурните най-късни монети са от негови емисии, сечени през 241 – 243 г.“

Накрая на тази част докторантката уточнява, че „Изследването има предварителен характер, като резултатите от него се поддават на проверка и подлежат на допълнение и прецизиране. Изводите, засягащи хронология, монетарници, номинали и типове, подлежат на преосмисляне при ревизиране и препубликуване (или бъдещо публикуване) на голяма част от колективните и единични монетни находки, както и установяване на достатъчен археологичен материал в бъдеще“.

Следва Глава трета III.1. Алтернативни методи за анализ в нумизматиката.

За мен, тази част от дисертацията не се вписва в заявените в началото от докторантката **задачи и хронология**. Безспорно, това са важни проблеми, на които трябва да бъде отделено специално внимание – дисертация, книга и др. В обсъждания текст трудно може да се защити включването на монети, някои от които са с неизвестен произход и местонамиране от периода VII век пр. Хр. – V век сл. Хр. (с.23 – 236).

Мястото на изследваните монетовидните паметници от Сердика е при описаните монетите от Сердика.

Цитираната в текста литература трябва да бъде внимателно прегледана, тъй като част от цитираната в текста литература не е отбелязана в края на изследването и обратното – заглавия отбелязани като използвани, липсват като цитати. Научният апарат трябва да се уеднакви – в част от текста цитирането е под линия, а в друга е в текста. (с. 87 – 96; 163 – 165)

Направените бележки имат за цел да допълнят или уточнят нумизматичната информация обект на изследването.

Приложеният автореферат отразява съдържанието на докторската теза.

Справката за изпълнение на минималните национални изисквания и изискванията на ЮЗУ „Неофит Рилски“ показва, че докторантката е покрила необходимите изисквания. Според представената информация (18.05.2022) Марина Дойчинова е автор на 5 научни публикации, от които 1 в съавторство.

Въпреки направените бележки, предлагам на научното жури да присъди на **Марина Борисова Дойчинова** образователната и научна степен „Доктор“.

София, 17.10.2023 г

проф. д-р Дочка Аладжова

South-West University "Neofit Rilski"

Opinion

by Prof. Dr. Dochka Ivanova Aladzhova – NAIM-BAN

of the dissertation on the topic "Coins and coin finds from the 1st - 3rd centuries in Southwestern Bulgaria"

presented by the doctoral student Marina Borisova Doichinova for awarding the educational and scientific degree "doctor", professional direction 2.2. History and archaeology, scientific specialty "Archaeology, incl. numismatics and epigraphy".

This opinion was prepared on the basis of the Order of the rector of the Neofit Rilski Secondary School - Blagoevgrad No. 1519/ 18. 09. 2023 on the basis of Art. 9 of ZRASRB, art. 30, para. 3 of the regulations for the implementation of the ZRASRB, art. 4, para. 3 of the Internal rules for the development of the academic staff at the Neofit Rilski State University and decision of the FS of the Faculty of Law and History /Protocol No. 37/ 13.09. 2023/ in connection with the defense of a dissertation for the award of a doctorate in the scientific specialty "Archaeology, incl. numismatics and epigraphy", professional direction 2.2. History and archaeology, field of higher education 2. Humanities, with author Marina Borisova Doichinova, student in the Department of History at the Faculty of Law and History.

The dissertation consists of a book body with 293 pages, which are divided into an introduction, three chapters, a conclusion, a bibliography and appendices (tables, diagrams, maps): a catalog of the main coin types. The text includes an introduction with arguments for the chosen topic, as well as the set goals and objectives. Chapter one includes a brief historiographical overview; numismatic online database; Roman monetary reforms in the period I – III century. Chapter two contains an analysis of coin finds (collective and single); conclusions and comments. Chapter three dwells on alternative methods of analysis in numismatics; XRF analyses; conclusions.

A list of cited literature and a conclusion follow.

The doctoral student defines at the beginning the tasks of the research "Collection and carrying out a thorough analysis of the information "extracted" from the numismatic material in Southwestern Bulgaria in the period from the 1st - 3rd centuries AD; "The study does not claim to be completely comprehensive on the subject concerning collective coin finds and coin circulation in the period". (p. 7) In the assigned tasks it is noted:

“To make a comprehensive review of the collective and individual coin finds;

To delineate, as far as possible, clear geographical and chronological boundaries of the region under consideration' and

"To prepare a catalog presenting only the main types of coins".(p.8)

"To present a characteristic of coin circulation and monetary circulation in the period I – III centuries in the studied area". "The focus of the work is the analysis of provincial mints and issues dedicated to members of the imperial families. Secondary tasks of the dissertation work are to trace the historical situation during the selected period of the history of the Roman Empire - the beginning of the 1st century to the 3rd century in the borders of modern Southwestern Bulgaria, as well as the presentation of the main types of coinage and their character. "(p. 8) I am quoting the text that formulates the main tasks of the work, but at the same time sets up contradictions in their implementation.

The chronological scope of the proposed dissertation is the 1st – 3rd centuries. The territorial limits of the research include the lands around the rivers Struma and Mesta within modern Bulgaria.

The following is a historiographical overview from Eckel's time to the present, in which the merits in the field of numismatics of some modern researchers are noted.

Part I.3. Numismatic online database: Thesaurus (p. 33 – 40) the text introduces us to the novelties in numismatics "which necessarily includes and will include a digital environment". (p. 33)

Part I.4 Roman monetary system, where "only some of the most important changes in the Roman monetary system for the period under consideration are marked" (p.41).

Chapter two. II. Analysis of collective coin finds (collective and individual) from the districts of Sofia, Pernik, Kyustendil and Blagoevgrad.

II.3. Serdika Autonomous Coinage. "Despite the huge number of publications on the subject, Serdika coinage continues to surprise us with new and interesting coin types" (p. 60). To this section, a number of published studies with new, hitherto unknown specimens should be noted, which inexplicably remained out of the author's view (Vladimirova-Aladzhova 2013, 97 – 10; 2014, 51 – 56; .Aladzhova 2018, 23 – 29; Vladimirova-Alajova 2020, 51 – 58)

II.4. Sofia region – 30 collective coin finds

(28.) Sofia - 2015, Serdika V (p. 81– 83) under this number the largest treasure discovered so far is described. Here, the previous situation is repeated and there is again no citation of the publications on the subject, although my name is mentioned in the description of the find. An opinion expressed before the cleaning of the treasure is quoted, which has been corrected in the publications on the subject (Vladimirova-Aladzhova 2019, 23 – 37; Vladimirova-Aladzhova 2021, 214 – 234).

II.5.1. Single coin finds from the archaeological survey of the site "Metrostation 8-II"134, Serdika, Sofia 2010 – 2012.

Undoubtedly, an important place is allocated to a Britannic sestertius published in 2011 (Alajova 2011, 110 – 117) with an analysis of the metal and, based on this, an opinion on the likely origin and production of the coin. Another text is noted in the dissertation (p. 101 – Aladzova 2022 and notes 22, 24). Also in this group is a Lucilla fure coin that has not received enough attention. Apart from being a rare specimen and having important other characteristics, this coin brings a nuance to the coin circulation of the city (Vladimirova-Aladjova 2019, 163 – 168).

Next is II.6 Pernik area with 4 collective finds; II.6.1. Single coins from the archaeological survey of the "Arbanas" hamlet site, Radomir; II.7. Kyustendil (Pautalia) – a city with magnificent natural features and a rich historical past, including an active mint over the centuries. Coins from the area have been duly published and analyzed by Svetoslava Filipova.

Coins from Blagoevgrad were also examined, where single coin finds from archaeological research in the Blagoevrad region are a significant number, thanks to the field rescue archaeological excavations.

Conclusions - the doctoral student specifies "that the exhibition follows a uniform standard: location of the site and results of archaeological research; analysis of the collective coin find: distribution of the coins according to the emperors under whom they were minted, chronological presentation and commentary of the coins included in the find (denominations, dating, coin types), distribution of the coins according to their mints. This model of presentation enables the construction of a complete characterization of the collective find.'

"The attached tables show the "uneven ratio of collective finds from the four areas. The area of Sofia is absolutely dominant with a total of 30 collective finds compared to Pernik with 4, Kyustendil with 13 and Blagoevgrad with 5. With about 90% of the examined total of 53 collective coin finds, the advantage of those with a terminus post quem in the period 244 – 282 is outlined. Only four of the finds have a different date of being left in the ground. Their terminus post quem varies from 98 – 180. The most numerous finds are the last coins of the imp. Trajan Decius - 9. The closure of the hoards (i.e. the end of their accumulation) took place during the time of Gordian III, because the latest certain coins are of his issues struck in 241 – 243.'

At the end of this part, the doctoral student clarifies that "The research has a preliminary nature, and its results are subject to verification and are subject to additions and refinements. Conclusions concerning chronology, mints, denominations and types are subject to reconsideration upon revision and re-publication (or future publication) of much of the collective and single coin finds, as well as the establishment of sufficient archaeological material in the future."

Next is Chapter Three III.1. Alternative methods of analysis in numismatics.

For me, this part of the dissertation does not fit into the tasks and chronology stated at the beginning by the doctoral student. Undoubtedly, these are important issues that should be given special attention - dissertation, book, etc. In the text under discussion, it is difficult to

defend the inclusion of coins, some of which are of unknown origin and location from the period of the 7th century BC. – 5th century AD .(pp. 233 – 236).

The location of the studied coin-shaped monuments from Serdika is with the described coins from Serdika.

The literature cited in the text should be carefully reviewed, as some of the literature cited in the text is not marked at the end of the study, and vice versa - titles marked as used are missing as citations. The scientific apparatus must be unified - in part of the text the citation is below the line, and in another it is in the text. (p. 87 – 96; 163 – 165)

The notes made are intended to supplement or specify the numismatic information subject of the study.

The attached abstract reflects the content of the doctoral thesis.

The certificate of fulfillment of the minimum national requirements and the requirements of the Neophyte Rilski University of Applied Sciences shows that the doctoral student has met the necessary requirements. According to the information presented (18.05.2022), Marina Doichinova is the author of 5 scientific publications, of which 1 is a co-author.

Despite the comments made, I propose to the scientific jury to award Marina Borisova Doichinova the educational and scientific degree "Doctor".

Sofia, 17.10.2023

Prof. Dr. Dochka Aladzhova